

N:o 34.

Ank. till Riksd. kansli den 30 mars 1897, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående rätt för kronan till andel i vinst af grufföretag å kronojord.

Andra Kammaren har till lagutskottet hänvisat en inom nämnda kammare af herr *Fredholm* väckt motion, så lydande:

»I grufvestadgan af den 16 maj 1884 stadgas i 3 kap. om jorddegareandel, att jordegare är berättigad att till hälften med inmutaren deltaga i grufarbetet och den deraf fallande vinsten, och kan denna jordegareandel begagnas till fullo eller till viss del. Lag samma gäller om innehafvare med ständigt besittningsrätt af kronojord. Å annan kronojord tillkommer jordegareandelen inmutaren.

Det har syns mig, att svårligen något ur eganderätten härflytande skäl kan angifvas för denna i grufvestadgan gjorda skilnad mellan kronans och den enskildes eganderätt. Väl är sant, att man på praktiska grunder icke kan för kronan göra gällande skyldigheten att deltaga i grufarbetet för erhållande af andel i vinsten. Men om ock i följd deraf icke åt kronan kan beredas lika stor andel i vinsten som åt den enskilde, så vill det dock synas hvarken rättvist eller billigt, att kronan skall helt och hållet afstå från all vinst på ett grufföretag, som bedrifves på kronans mark.

Frågan om den andel i vinsten, som bör tillkomma kronan på grund af eganderätt till marken, torde kunna lösas på det sätt, att grufegaren för hvad som brytes betalar en viss »royalty».

För den skull får jag anhålla, att lagutskottet ville pröfva, hvilken andel af vinsten på ett grufföretag skäligen bör tillkomma kronan på grund af jordeganderätt och under hvilka vilkor denna kronans vinstandel bör utgå, samt för Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i gällande grufvestadga, som deraf kunna föranledas.»

Frågan om statens jordegareandel i grufvor å odisponerad kronojord har helt nyligen varit föremål för statsmagternas pröfning, utan att enighet uppnåtts beträffande sättet för dylik andels tillgodogörande.

Med föranledande af tvenne särskilda Riksdagens skrivelser, den ena af den 15 maj 1889, den andra af den 20 maj 1890, lät nemligen Kongl. Maj:t verkställa utredning rörande nämnda fråga, dervid togos under öfvervägande åtskilliga system angående sättet, hvarpå andel uti de med grufbrytning å kronojord förenade fördelar kunde beredas staten.

Såväl koncessionssystemet — enligt hvilket rättigheten att å odisponerad kronojord eftersöka och bearbeta mineralfyndigheter skulle, i stället för på inmutning, bero på särskildt tillstånd af Konungen — som det af motionären nu förordade afgäldssystemet — enligt hvilket, med bibehållande af inmutningsrätten, inmutaren skulle såsom hittills åtnjuta jordegareandelen, men med förbindelse att såsom godtgörelse för denna förmån till kronan utgifva en enligt lagbestämda grunder beräknad afgäld (royalty) — ansågos dervid mindre tillfredsställande.

Kongl. Maj:t fann för sin del arrendesystemet — enligt hvilket inmutarens å odisponerad kronojord lott skulle liksom på enskild jord inskränkas till hälften i grufvan och kronan tillgodogöra sig jordegareandelen genom att emot en på aftal beroende afgift upplåta sin lott till inmutaren eller annan — erbjuda de största fördelarne. I öfverensstämmelse härmed uppgjordes ock förslag till ändringar i grufvestadgan, hvilket förslag genom nådig proposition öfverlemnades till 1894 års Riksdag att deröfver afgifva yttrande. Förslaget, i hvad det rörde sättet för tillgodogörande af kronans jordegareandel, blef af Första Kammaren antaget, hvaremot Andra Kammaren förkastade detsamma.

Då alltså den fråga, som i motionen beröres, så nyss varit underkastad statsmagternas pröfning, och Kongl. Maj:t, vid den utgång frågan i Riksdagen fått, ej lärer underlåta att allt fortfarande egna densamma uppmärksamhet samt dertill kommer, att lagutskottet väl eger att afgifva

utlåtande öfver väckta förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lag, men ej, på sätt motionären ifrågasatt, att sjelf framställa dylika förslag, föranlåtes utskottet hemställa,

att herr Fredholms förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 mars 1897.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *C. F. Petersson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.

N:o 35.

Ank. till Riksd. kansli den 30 mars 1897, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 8 § i kongl. stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878.

8 § i skjutsstadgan är af följande lydelse:

»Innehafvare af nu varande gästgifveri, vare sig att det såsom sådant bibehålles eller till skjutsstation inskränkes, ege att fortfarande tillgodonjuta de friheter, räntor och andra dylika förmåner, som blifvit detsamma i laga ordning tillerkända.

Så väl gästgifvare som stationsföreståndare vare berättigad att med den inskränkning, som för de i 28 § omförmälda fall finnes stadgad, vid *eller utom* måltider till vägfärd försälja maltdrycker till för-